

بازیابی قانونی بقایای انسانی

رویکردهای باستان‌شناختی

مؤلفان

توشا آل دوپراس، جان هی شولتز

ساندرا ام. ویلر، لانا جی. ویلیامز

مترجم

دکتر سروش بهربر

(عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین)

دانشگاه علوم انتظامی امین

۱۳۹۷

انتشارات دانشگاه
علوم انتظامی امین

بازیابی قانونی بقایای انسانی (رویکردهای باستان‌شناختی)

مؤلفان: توشا آل دوپراس، جان جی شولتز، ساندرا ام. ویلر، لانا جی. ویلیامز

مترجم: دکتر سروش بهربر

ویراستار علمی: دکتر لیلا اعزازی

ناظر علمی: دکتر جلال شیرزاد

چاپ یکم: زمستان ۱۳۹۷

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۴۸۰۰۰۰ ریال

۱. ژغرافی، چاپ و صحافی: راه فردا

نشانی: تهران، ابتدای بزرگراه شهید خرازی، خیابان شهید جدی

ار. بلس، دانشگاه علوم انتظامی امین. تلفن: ۴۸۹۳۱۲۹۳

حق هرگونه پپ و، نشر بدون مجوز از ناشر پیگرد قانونی دارد.

عنوان و نام پدیدآور: بازیابی قانونی بقایای انسانی رویکردهای باستان‌شناختی / مؤلفین توشا آل دوپراس...
دیگران: مترجم سروش بهربر.

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین، انتشارات، ۱۳۹۱. وضعیت فهرست نویسی: فیا
شماره: ۲۰۰۱ - شماره: ۳۰-۳۶۳-۶۰۰-۹۷۸
مشخصات ظاهری: ۵۰۱ ص: مصور.

یادداشت: عنوان اصلی: Forensic recovery of human remains: archaeological approaches
2nd ed., c2012.

یادداشت: مؤلفین توشا آل دوپراس، جان جی شولتز، ساندرا ام. ویلر، لانا جی. ویلیامز

موضوع: انسان‌شناسی قانونی موضوع: Forensic anthropology

موضوع: انسان - باستان‌شناسی بقایا موضوع: Tuman remains (Archaeology)

موضوع: باستان‌شناسی Archaeology موضوع:

موضوع: جرم‌یابی Criminal investigation موضوع:

شناسه افزوده: دوپراس، توشا آل. موضوع: Dupras, Tosha L.

شناسه افزوده: بهربر، سروش، ۱۳۵۵ - مترجم

شناسه افزوده: دانشگاه علوم انتظامی امین

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷/GN۶۹ ب/۸

شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۱۶۶۵۹

شناسه افزوده: Amin Police University

رده بندی دیویی: ۱۷/۶۱۴

کسب علم و دانش و تلاش برای بهره‌گیری از علوم جدید و بومی‌سازی آن برای رفع نیازهای علمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی به منظور اعتلای اقتدار امت اسلامی از توصیه‌های مهم اسلام است. علوم پلیسی که همگام با پیشرفت بسیاری از علوم محض و تلفیق آنها با یکدیگر روز به روز نو می‌شود و مرزهایی تازه از دانش می‌سازد، از جمله علوم است که درخت آن در کشورمان در حال رشد و نمو و ثمر دادن است.

ترجمه آثار علمی برجسته و معتبر و اشاعه مفاهیم آنها از جمله رهیافت‌های کارآمد و اثربخش است که می‌توان بر پایه آن بستر تری مناسب برای حرکت نخبگان و کارشناسان علوم پلیسی در کشورمان ساخت. بدیهی است تفتیش همگن تجربه‌های کارشناسان امور پلیسی داخلی با علوم و تجربه‌های کارشناسان خبرگان علوم پلیسی دیگر کشورها باعث پیشبرد دانش پلیسی در کشور خواهد شد. گامی هرچند کوچک در این مسیر بلند برداریم. امید است آثاری از این دست بتواند نویسندگان، محققان، کارشناسان ارشدان را برانگیزاند تا تجربه‌ها و توان علمی خود را متبلور کنند و به رشته تحریر درآورند.

فهرست

پیشگفتار نسخه دوم ۱۹

مقدمه ۲۳

فصل اول: ماهی پر باستان شناسی قانونی

۱،۱ انسان شناسی در فرآیند پزشکی قانونی ۳۱

۱،۲ انسان شناسان قانونی چه کاری انجام می دهند ۳۲

۱،۳ باستان شناسان قانونی چه کاری انجام می دهند؟ ۳۵

۱،۳،۱ شناسایی مکان و تخلیه مناطق مدّ نظر ۳۵

۱،۳،۲ تفسیر اوضاع صحنه جرم ۳۸

۱،۳،۳ نقشه برداری از صحنه جرم ۳۸

۱،۳،۴ بیرون آوردن بقایا از زیر خاک ۴۰

۱،۳،۵ جمع آوری بقایا و مدارک ۴۱

۱،۴ تعلیم و آموزش ۴۲

۱،۵ استخدام در محیط های علمی و غیر علمی ۴۳

۱،۶ پیدا کردن یک انسان شناس قانونی یا باستان شناس قانونی ۴۴

مطالعه یک پرونده: رویکرد انعطاف پذیر ۴۶

فصل دوم: ابزار و تجهیزات مقدمه‌ای بر باستان‌شناسی قانونی

۵۴	۲,۱ تجهیزات جست‌وجو و آماده‌سازی منطقه
۵۷	۲,۲ تجهیزات حفاری محل
۶۳	۲,۳ تجهیزات نقشه‌برداری و اندازه‌گیری
۶۵	۲,۴ تجهیزات رسم و ثبت اطلاعات
۶۵	۲,۵ تجهیزات اختیری
۶۸	۲,۶ مراقبت از تجهیزات

فصل سوم: اصطلاحات مربوط به استخوان‌بندی انسان

۷۵	۳,۱ واژگان مرتبط با ریخت‌شناسی استخوان
۷۹	۳,۲ واژگان مربوط به شکل استخوان
۷۹	۳,۳ جایگاه نسبی یا جایگاه آناتومیک
۸۵	۳,۴ اسکلت اولیه انسان بزرگسال
۹۶	۳,۵ اسکلت اولیه انسان نابالغ
۹۹	۳,۶ ساختمان اصلی دندان‌های انسان
۹۹	۳,۶,۱ واژگان مرتبط با ریخت‌شناسی و جایگاه دندان
۱۰۴	۳,۶,۲ روش شماره‌گذاری دندان

فصل چهارم: شناخت فضاهای قانونی

۱۱۲	۴,۱ تعریف فضای قانونی
۱۱۲	۴,۲ نشانه‌های یک فضای قانونی
۱۱۲	۴,۲,۱ محل بقایا

- ۱۱۳ ۴,۲,۱,۱ بقایای سطحی چیست؟
- ۱۱۳ ۴,۲,۱,۲ خاک کردن چیست؟
- ۱۱۶ ۴,۲,۱,۳ خاکستر مرده چیست؟
- ۱۱۷ ۴,۲,۲ موقعیت و جهت گیری جسد
- ۱۱۹ ۴,۲,۳ حفظ بقایا
- ۱۱۹ ۴,۲,۳,۱ وضعیت حفظ به چه معناست؟
- ۱۲۱ ۴,۲,۲ سن و راه شناسی چیست؟
- ۱۲۱ ۴,۲,۴ عوامل خارجی و شواهد مرتبط
- ۱۲۱ ۴,۲,۴,۱ آیا وسایل شخصی، اموال فرهنگی مرتبط با بقایا هستند؟
- ۱۲۳ ۴,۲,۴,۲ آیا تغییرات پرده کی فرهنگی در بدن ایجاد شده است؟
- ۱۲۳ ۴,۳ زمینه های غیرقانونی متداول
- ۱۲۳ ۴,۳,۱ یافته های ماقبل تاریخ
- ۱۲۵ ۴,۳,۲ وضعیت قبرستان های تاریخی و مدرن
- ۱۲۶ ۴,۳,۳ استفاده از بقایا برای تشریفات یا کالبدشکافی
- ۱۲۷ مطالعات موردی ۲: چله تابستان
- ۱۳۰ مطالعه موردی ۳: بررسی قانونی یک پرچین

فصل پنجم: روش های جست و جو برای یافتن بقایای انسان

- ۱۳۸ ۵,۱ انواع مناطق جست و جو
- ۱۳۸ ۵,۲ برنامه ریزی جست و جو
- ۱۴۰ ۵,۳ جست و جوهای بصری و پیاده
- ۱۴۱ ۵,۳,۱ الگوی نواری یا خطی

۱۴۳	 ۵,۳,۲ الگوی شبکه‌ای
۱۴۳	 ۵,۳,۳ الگوی مارپیچی
۱۴۴	 ۵,۳,۴ توصیه‌های دیگر برای جست‌وجوی بصری
۱۴۴	 ۵,۴ توجیه اعضای گروه قبل از جست‌وجو
۱۴۵	 ۵,۵ نشانه‌های دفن سطحی بقایا
۱۴۶	 ۵,۵,۱ فواید سنگواره‌شناسی معمول در پراکندگی
۱۴۷	 ۵,۱,۱ هوازدگی
۱۴۹	 ۵,۱,۲ فعالیت گوشت‌خواران
۱۵۲	 ۵,۱,۳ فعالیت جونندگان
۱۵۴	 ۵,۱,۴ فعالیت گیاهان
۱۵۴	 ۵,۵,۲ بقایای پراکنده‌شده
۱۵۷	 ۵,۶ نشانه‌های دفن بقایا
۱۶۱	 ۵,۷ سگ‌های جسدیاب
۱۶۲	 ۵,۷,۱ سگ جسدیاب چیست؟
۱۶۶	 ۵,۷,۲ محدودیت‌های سگ‌های جسدیاب
۱۶۷	 ۵,۷,۳ یافتن یک سگ جسدیاب
۱۶۸	 ۵,۸ روش‌های جست‌وجوی نفوذی
۱۶۸	 ۵,۸,۱ جست‌وجو با میله کاوشگر
۱۷۲	 ۵,۸,۲ بررسی بایل و تراشیدن زمین بایل
۱۷۴	 ۵,۸,۳ جست‌وجو با تجهیزات سنگین
۱۷۷	 مطالعه موردی شماره ۴: سعی کنید و باز هم سعی کنید
۱۸۰	 مطالعه موردی شماره ۵: خوب، بد، گل‌آلود

فصل ششم: روش های جستجو ژئوفیزیکی

۱۹۲	۶,۱ رادار زمین نفوذ
۲۰۱	۶,۲ دستگاه تشخیص القای الکترومغناطیسی
۲۰۴	۶,۳ دستگاه اندازه گیری مقاومت الکتریکی
۲۰۷	۶,۴ مغناطیس سنج
۲۰۹	۶,۵ مکان یاب مغناطیسی
۲۱۱	۶,۶ فلزیاب
۲۱۵	۶,۷ دستگاه ساید اسکن سونار
۲۱۸	۶,۸ یافتن مشاور در زمینه جیب و گوه های ژئوفیزیکی
۲۱۹	مطالعه موردی شماره ۶: پوشش سی
۲۲۲	مطالعه موردی شماره ۷: زباله بود، گنج نبود

فصل هفتم: روش های بررسی نقشه برداری

۲۲۶	۷,۱ واحدهای اندازه گیری
۲۲۷	۷,۲ استفاده از نقشه ها
۲۲۹	۷,۳ استفاده از سامانه موقعیت یاب جهانی
۲۳۱	۷,۴ استفاده از تصاویر هوایی
۲۳۱	۷,۵ تهیه نقشه کروکی
۲۳۳	۷,۶ سایت پلان یا نقشه جانمایی
۲۳۳	۷,۶,۱ مبدأ، خطوط مبنا و فرعی
۲۳۵	۷,۶,۲ سامانه های بررسی ترانزیت

۲۴۰	 نقشه بررسی با قطب‌نما
۲۴۴	 تهیه نقشه‌های دارای مقیاس
۲۴۷	 تعیین حدود استفاده از نقطه مبدأ
۲۵۱	 چارچوب طراحی دارای مقیاس
۲۵۲	 روش آزمایش موت نقطه کنترل
۲۵۴	 روش نقطه کنترل خط پایه
۲۵۶	 روش سامانه شبکه‌ای
۲۶۱	 تهیه نقشه برش نمای از روی اطلاعات نقشه برداری شده
۲۶۲	 نقشه برداری بر روی سطح شیب‌دار
۲۶۵	 مطالعه موردی شماره ۸: اندازه‌اف در واقعیت
۲۶۷	 مطالعه موردی ۹: خاکستر به خاکستر تا ... دنده‌های زیپ؟

فصل هشتم: استفاده از روش‌های باستان‌شناسی در موارد جنایی

۲۷۶	 اصول کلی باستان‌شناسی
۲۷۶	 مبدأ و موقعیت
۲۷۷	 پدیده
۲۷۸	 چینه‌شناسی و انواع خاک
۲۸۱	 اصول رسوب‌گذاری
۲۸۲	 ۸، ۱، ۴، ۱ برهم نهی
۲۸۳	 ۸، ۱، ۴، ۲ تجمع
۲۸۴	 ۸، ۱، ۴، ۳ واژگونی

۲۸۴	 ۸، ۱، ۴، ۴ نفوذ
۲۸۵	 ۸، ۱، ۵ سنگواره‌شناسی جغرافیایی
۲۸۵	 ۸، ۱، ۵، ۱ زیست‌آشفستگی‌ها
۲۸۶	 ۸، ۱، ۵، ۲ رسوب‌سازی
۲۸۶	 ۸، ۱، ۵، ۳ کوبش و تورفتگی
۲۸۷	 ۸، ۱، ۵، ۴ لایم ابزار
۲۸۸	 ۸، ۲ رویک‌های استان‌شناسی در بازاریابی بقایای انسانی
۲۸۸	 ۸، ۲، ۱ بازاریابی بقایای انسانی و مدارک مرتبط
۲۸۸	 ۸، ۲، ۱، ۱ مرحله ۱: شناسایی و ثبت اطلاعات منطقه مورد بازاریابی
۲۸۹	 ۸، ۲، ۱، ۲ مرحله ۲: تنظیم کنترل‌های مکانی و ثبت اطلاعات مربوط به محل دفن ثانویه
۲۹۰	 ۸، ۲، ۱، ۳ مرحله ۳: نمایان ساختن محل دفن اولیه و ثبت اطلاعات مربوط به آن
۲۹۱	 ۸، ۲، ۱، ۴ مرحله ۴: برداشتن بقایای سفالی از محل اولیه
۲۹۲	 ۸، ۲، ۱، ۵ مرحله ۵: بررسی لایه‌های خاک موجود در زیر جسد‌ها شده بر روی سطح زمین
۲۹۳	 ۸، ۲، ۲ جمع‌آوری بقایای دفن شده و مدارک مرتبط
۲۹۳	 ۸، ۲، ۲، ۱ مرحله ۱: بررسی و ثبت اطلاعات مربوط به منطقه مورد بازاریابی
۲۹۵	 ۸، ۲، ۲، ۲ مرحله ۲: تنظیم کنترل‌های مکانی
۲۹۶	 ۸، ۲، ۲، ۳ مرحله ۳: شناسایی و ثبت اطلاعات مربوط به محدوده محل دفن
۲۹۸	 ۸، ۲، ۲، ۴ مرحله ۴: حفاری و ثبت اطلاعات مربوط به ویژگی‌های محل دفن
۳۰۴	 ۸، ۲، ۲، ۵ مرحله ۵: نمایان ساختن بقایا و ثبت اطلاعات مربوط به بقایا
۳۰۷	 ۸، ۲، ۲، ۶ مرحله ۶: جمع‌آوری بقایا
۳۰۸	 ۸، ۲، ۲، ۷ مرحله ۷: حفاری کف قبر و ثبت اطلاعات مربوط به آن

پیشگفتار نسخه دوم

به نسخه جدید بازیابی قانونی بقایای انسانی خوش آمدید. این کتاب برای استفاده به عنوان راهنمای کار در این زمینه و همچنین به عنوان یک کتاب درسی طراحی شده است. هر کسی که قصد انجام تحقیقات میدانی در زمینه‌های قانونی را دارد؛ بهتر است ابتدا بخش‌های مربوط به این موضوع را مطالعه کند تا برای انتخاب رویکرد خود برنامه‌ریزی کند و ببیند که کدام یک از ابزارها و دستگاه‌های فناوریانه گوناگون را نیاز دارد. من ربع قرن است که کار میدانی در زمینه‌های قانونی انجام می‌دهم و هنوز هم نظریه‌ها و اطلاعاتی را در این کتاب می‌یابم که برای من جدید است. این نظریه‌ها شامل ابزارهای تخصصی گسترده‌ای است که برای کار میدانی در مأموریت‌های مختلف و من حتی نام برخی از آن‌ها را نیز شنیده بودم و همچنین میکروچینه‌شناسی^۱ در پایه‌ای طراحی یک قبر که می‌تواند مقدار زمانی را که قبر در محل بوده مشخص کند. به عنوان مثالی دیگر رویکرد در یک صحنه پیچیده این بوده که از هر طرف از سمت حاشیه به سمت مرکز پیش رفتیم، اما نویسندگان این کتاب رویکرد مارپیچی را توصیه می‌کنند. این از مزایای داشتن سرت‌کنی بهتر نسبت به صحنه قبل از رسیدن به منطقه حساس آن و دسترسی به مرکز صحنه با کم‌ترین خطر آسیب رساندن یا از دست دادن اطلاعات است. من در این کتاب توجه ویژه‌ای به این موضوع داشته‌ام.

دیرک‌مات و همکارانش در بررسی‌های اخیر خود در زمینه انسان‌شناسی قانونی (۲۰۰۸)^۲ اشاره می‌کنند که پزشکان در اواسط دهه ۱۹۸۰ تمرکز خود را در زمینه افزایش دادن بازیابی صحنه را به تلاش‌های آزمایشگاهی سنتی برای شناسایی افزایش دادند. در آن زمان شروع به انجام کارهای قانونی کردم و از آغاز، این کار یک کار میدانی بر روی پرونده من مستندسازی و بازیابی اسکلت‌های قربانی یک قتل بود که در منطقه وسیعی پراکنده شده بود. پلیس از من به دلیل تجربیات عملی‌ام در زمینه باستان‌شناسی و نه به دلیل مهارت‌های

1. Stratigraphy

۲. دیرک‌مات دی سی، کابو آل آل، اوسلی اس دی، سیمز اس ای، ۲۰۰۸. چشم‌اندازهای جدید در انسان‌شناسی قانونی.

سالنامه انسان‌شناسی فیزیکی ۱۳۷: ۵۲-۳۳.

استخوان‌شناسی، کمک خواسته بود، که البته در آن زمینه هم تجربیاتی داشتیم. شناسایی اغلب بخشی از نقش من در صحنه است، اما معمولاً نقش اصلی من محدود کردن گزینه‌ها از میان هویت‌های احتمالی است. به نظر من پلیس معمولاً می‌داند که ما در حال تحقیقات بر روی بقایای چه کسی هستیم. پس شناسایی به‌دست یک دندان‌شناس قانونی، رادیولوژیست یا اغلب یک متخصص دی‌ان‌ای انجام می‌شود.

پلیس و پزشکان قانونی خیلی زود متوجه اهمیت مستندسازی و راهکارهای خوب بازیابی شدند. کار بیدانی، ناقص مشکلات فراوانی را ایجاد می‌کند، مانند عدم قطعیت در تشخیص خودکشی یا قتل، خلاءهای آزاردهنده در جزئیات شواهد فیزیکی و ایجاد مجموعه‌ای از فرصت‌ها برای وکلای مدافع به‌عنوان بهانه‌ای برای بی‌اعتبار کردن مدارک؛ بنابراین پلیس به جای این‌که صحنه را نزد من بیاورد، مرا به صحنه آورد.

تعداد زیادی کتابچه راهنما در زمینه باستان‌شناسی و مجموعه کوچک‌تری برای استخوان‌شناسی وجود دارند. این‌ها که این کتاب‌ها در رشته‌های خود بسیار مفید هستند و برخی از جنبه‌های مربوط به کار عملی پزشکی قانونی را نیز پوشش می‌دهند، اما راهنمای کاملی برای کار در زمینه انسان‌شناسی قانونی نیستند. ملاقات حقوقی که تحقیقات قانونی را تحت الشعاع قرار می‌دهد، احتمال وجود بافت‌های نرم و مجموعه‌ای از دیگر عوامل، نیازمند نوع بسیار متفاوتی از کتابچه راهنمای کاربران است. تنها با مطالعه برخی از موضوعات مطرح شده در این کتاب می‌توانید چنین اطلاعات جامعی را به دست آورید. روش‌های مورد استفاده برای یافتن محل قبرهای مخفی، نیاز به مستندسازی مداوم، جمع‌آوری سراسر حشره‌شناسی، رویکرد جست‌وجوی مارپیچی به سمت مرکز یک صحنه جرم و غیره. همچنین هشدارهایی درباره اشتباهات احتمالی در تحقیقات صحنه و توصیه‌های عملی بسیار خوبی در این کتاب مطرح شده است. برای مثال فصل هفتم، با این هشدار آغاز می‌شود که «امروزه از فناوری‌های فراوانی برای ثبت صحنه‌های قانونی استفاده می‌شود، از لپ‌تاپ و دوربین‌های دیجیتال تا سامانه‌های تعیین موقعیت جهانی (جی‌پی‌اس) و لیزرهای بررسی با وضوح بسیار بالا - که همه آن‌ها ظرفیت بالایی برای شکست در لحظه‌های بحرانی و در دورافتاده‌ترین مکان‌ها دارند.» بنابراین، توصیه می‌شود قطب‌نمای دستی، نوار اندازه‌گیری و مداد و پاک‌کن خود را همواره در دسترس داشته باشید.

من متوجه شده‌ام که بخشی از کار من به‌عنوان یک انسان‌شناس قانونی، آموزش کارکنان پلیس با راهکارهای میدانی مناسب است نه در ساختارهای رسمی مانند مدرسه (هر چند برخی از انسان‌شناسان قانونی همچنان از این روش استفاده می‌کنند)، در عوض باید در صورت مساعد بودن شرایط با آن‌ها در صحنه کار کرده و برایشان به دقت توضیح داد که چه کاری انجام می‌دهید و چرا. هدف این نیست که آن‌ها را تبدیل به انسان‌شناسان قانونی کنید، بلکه هدف آگاه کردن نسبت به چیزهایی است که باید در موردشان فکر کنیم و در صحنه به دنبالشان بگردیم، و چیزهایی که نباید انجام دهیم. در یک مورد، که مشخص شد محل دفن مربوط به قرن نوزدهم است (مانند بسیاری از موارد)، گروه پلیسی که من در حال همکاری با آن‌ها بودم با دیگر همکاران خود در بخش‌های دیگر تماس گرفتند تا آن‌ها نیز ببینند من چگونه به موقعیت رسیدن می‌کنم. صحنه تبدیل به یک کلاس درس در فضای باز شد، و من پلیس‌ها را پس از رسیدن به سر صحنه می‌بردم.

این نوع آموزش غیررسمی افراد را حوزه قانونی با کار در صحنه پایان نمی‌یابد. وقتی که برای شهادت در دادگاه برای یکی از پرنده‌های اخیر آماده می‌شدم، قاضی و وکلا (در هر دو طرف) اعتراف کردند که نمی‌دانستند کار یک انسان‌شناس قانونی چیست. آن‌ها فقط یک توضیح کلامی مختصر نمی‌خواستند، بلکه درخواست کردند فهرستی از مطالب قابل مطالعه را به آن‌ها معرفی کنم نسخه اول کتاب بازیابی قانونی بقایای انسانی در ابتدای فهرست من بود. همچنین نسخه‌هایی از این کتاب را در اختیار پرسش‌کنندگان و آسیب‌شناس محلی که اغلب با آن‌ها کار می‌کردم، قرار دادم. نسخه‌ای که در اختیار خودم بردم نیز تبدیل به یک ابزار ضروری در تجهیزات من شد و حسابی فرسوده و گتیف شد. خوش‌شانس به نظر می‌رسد که بو نمی‌گیرد!

مایکل دلیو اسپنس

استاد بازنشسته، گروه مردم‌شناسی دانشگاه وسترن اونتاریو